

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ

*Махнуша Світлана Михайлівна, доц., к.е.н.,
Сумський державний університет*

В сучасних умовах конкурентних ринків все більшої актуальності набувають проблеми правової охорони нематеріальної власності, яка може бути легкою здобиччю несумлінних конкурентів у разі нехтування такою охороною.

Говорячи про нематеріальну власність, слід розглядати й поняття інтелектуальної власності. На сьогодні об'єкти такої власності є широко представленими у діяльності суб'єктів господарювання.

З точки зору відокремлюваності/невідокремлюваності від підприємства та/або індивідуума серед них розрізняють такі групи об'єктів:

1) такі, що є невідокремлюваними від індивідуума та не є безпосередньою власністю підприємства (знання, досвід, навички, кваліфікація персоналу тощо);

2) такі, що можуть бути відокремленими від підприємства на умовах платності використання та є його власністю (патенти, ліцензії, торгові марки тощо);

3) такі, що не можуть бути відокремлені від підприємства та є його власністю (гудвіл, клієнтський капітал, інтерфейсний капітал, переваги географічного розташування, природні умови тощо).

Говорячи про інший класифікаційний підхід до виокремлення груп таких об'єктів з точки зору їх сутнісних особливостей — серед них виділяють:

1) об'єкти промислової власності;

2) нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності;

3) об'єкти авторського права та суміжних прав.

У структурі зазначених об'єктів окреме місце посідає комерційна таємниця (в межах групи нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності). Проблеми її коректного трактування та охорони є актуальними на сьогодні, адже саме вона являє собою сукупність виключних знань, рішень, методів організаційно-економічного, техніко-технологічного та іншого характеру, які дозволяють підприємству посідати власне виключне місце у конкурентному середовищі та формують виключну специфіку його діяльності, що є необхідною умовою успіху на конкурентному ринку.

Проблемам інтелектуальної власності в цілому і комерційної таємниці зокрема приділено неабияку увагу у працях відомих науковців, серед яких слід підкреслити вагомість досліджень таких вчених як П.М. Цибульов [2-3], О.А. Підпригора [1], О.Б. Бутнік-Сіверський [1], В.С. Дроб'язко [1] та ін. Ними проведений детальний аналіз сутності та особливостей об'єктів інтелектуальної власності, а також розглянуто проблеми їх управління, комерціалізації, охорони та захисту. Однак недостатньо вивченою та дискусійною залишається проблема комерційної таємниці та її правової охорони. Тому наше дослідження має саме таку спрямованість.

Метою дослідження є висловлення пропозицій щодо удосконалення підходів до процедури правової охорони комерційної таємниці.

Задачами дослідження є:

- уточнення сутності комерційної таємниці та її складових;

- аналіз існуючих підходів до її охорони.

Перш за все, нагадаємо та конкретизуємо, що ж мається на увазі, говорячи про комерційну таємницю.

Термін „комерційна таємниця” був введений у правовий оборот Законом України „Про підприємства в Україні” від 27.03.1991 р. Під комерційною таємницею підприємства розуміються відомості, пов'язані з виробництвом, технологічною інформацією, управлінням, фінансами й іншою діяльністю підприємства, що не є державною таємницею, розголошення (передача, витік) яких може заподіювати збиток його інтересам [4].

Згідно Закону України „Про інформацію” від 02.10.1992 р. конфіденційна інформація — це відомості, які знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних або юридичних осіб і поширюються за їх бажанням відповідно до передбачених ними умов. Особливістю відомостей, які складають комерційну таємницю як вид конфіденційної інформації, є їх комерційний і господарський характер. Тобто це інформація, яка має економічну цінність, здатна впливати на фінансове становище суб'єкта підприємницької діяльності, на розмір одержуваного ним прибутку. Ступінь доступу кожного з працівників до такої інформації визначається підприємцем самостійно, а умови користування — документами, затвердженими підприємцем, і трудовим договором (контрактом). Інформацію про „комерційну таємницю” підприємця вони одержують у рамках адміністративних правовідносин. За розголошення комерційної таємниці службовці державних органів і організації несуть відповідальність, встановлену законодавством України [5].

Згідно Закону України „Про захист від несумлінної конкуренції” від 07.06.1998 р. розголошення комерційної таємниці — це ознайомлення іншої особи без згоди особи, уповноваженої на це, з відомостями, які відповідно до діючого законодавства України, складають комерційну таємницю, особою, якій ці відомості були довірені у встановленому порядку або стали відомі в зв'язку з виконанням службових обов'язків, у випадку, якщо це заподіяло або могло заподіяти шкоду суб'єктові (підприємцю) [6].

Слід зазначити, що в Україні, на жаль, має місце недосконалість законодавства у сфері визначення й правової охорони комерційної таємниці. Як така пряма правова охорона цього об'єкту інтелектуальної власності відсутня внаслідок самої специфіки та конфіденційності інформації, яка підлягає реєстрації.

На нашу думку, окремими (частковими) формами її правової охорони є свідоцтва, патенти, які видаються на відповідні об'єкти промислової власності (промислові зразки, корисні моделі, винаходи, торгові знаки тощо)

та інші — визначені згідно із існуючою класифікацією — об'єкти інтелектуальної власності. Безумовно, ці охоронні документи частково є формою закріплення прав підприємства на форми та способи його господарювання. Але вони не охоплюють суцільно усі аспекти комерційної таємниці. Тому доцільним є впровадження окремого охоронного документу, у якому було б зазначено чітку „формулу” комерційної таємниці підприємства та окреслено її конкретні обриси. Проведення такої процедури з урахуванням аспекту нерозголошення конфіденційної інформації має здійснюватися відповідними органами (наприклад, у межах повноважень Укрпатенту та Державного департаменту інтелектуальної власності, із залученням, скажімо, відповідних осіб — як-то патентних повірених, які мають надавати кваліфіковані послуги із зазначених питань) за стандартними схемами видачі ними охоронних документів.

Реалізація такого підходу, з нашої точки зору, дозволить документально окреслити конкретні межі комерційної таємниці підприємства та стане обґрунтованою основою пред'явлення претензій у разі її несанкціонованого використання.

Список використаних джерел

1. Право інтелектуальної власності: Академ. курс: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / О.А. Підпригора, О.Б. Бутнік-Сіверський, В.С. Дроб'язко та ін.; За ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. — 2-ге вид., переробл. та допов. — К.: Концерн „Видавничий Дім „Ін Юре”. — 2004. — 672 с.
2. Цибульов П.М. Основи інтелектуальної власності / П.М. Цибульов // Навчальний посібник. — К.: Інститут інтелектуальної власності і права. — 2005. — 108 с.
3. Цибулев П.Н. Оценка интеллектуальной собственности / П.Н. Цибулев. — К.: Институт интеллектуальной собственности и права. — 2005. — 184 с.
4. Закон України „Про підприємства в Україні” від 27.03.1991 р.
5. Закон України „Про інформацію” від 02.10.1992 р.
6. Закон України „Про захист від несумлінної конкуренції” від 07.06.1998 р.